

Ribozajednica u godini 1990.

I ove godine u zadnjem broju (dvobroju 5–6) objavljujemo svojevrsan izvještaj o radu Poslovne zajednice slatkovodnog ribarstva Jugoslavije – Ribozajednice iz Zagreba. Budući da je izvještaj pisan sredinom studenoga, neće moći biti obuhvaćena sva zbivanja u ovoj godini, ali će se ona pokušati naznačiti i predvidjeti.

Ovo je prva godina djelovanja Poslovne zajednice na osnovi novog Zakona o poduzećima koji je zamijenio poznati ZUR. Zajednica još nije sudski registrirana, ali se nadamo da će do kraja godine biti pa ćemo u iduću ući uredno registrirani. Tamo negdje do kraja mjeseca rujna registracija je zapinjala u registarskom sudu zbog velikog broja istih zahtjeva, ali poslije tog vremena ona je izričito ovisila o Ribozajednici i njezinim članicama, te o sređivanju dokumentacije za registraciju.

Stručnjaci registracijskog suda preporučili su nam da izvršimo manje izmjene u usvojenom Sporazumu o udruživanju. One bitno ne mijenjaju bit Sporazuma pa su bez teškoća prihvaćene na sjednici Skupštine 29. 10. 1990. Prva je izmjena u punom nazivu Poslovne zajednice koja treba da označava i njezinu djelatnost, pa sada puni naziv glasi: «POSLOVNA ZAJEDNICA ZA RAZVOJ, PLANIRANJE, POSREDOVANJE, PROPAGANDU I ZASTUPANJE SLATKOVODNOG RIBARSTVA JUGOSLAVIJE – RIBOZAJEDNICA JUGOSLAVIJE». Njezini zadaci i ciljevi formilirani su sažetije i jasnije pa glase:

- koordinacija razvojne politike
- informativna djelatnost u skupljanju i davanju informacija o razvoju slatkovodnog ribarstva i novih proizvodnih tehnologija u svijetu
- organiziranje stručnih i znanstvenih savjetovanja studijskih putovanja, tečajeva i seminara za stručno obrazovanje kadrova
- organiziranje zajedničkih istraživanja u području razvoja slatkovodnog ribarstva
- reguliranje međusobnih odnosa
- zajednički nastup prema DPZ i DPO
- administrativno-stručni poslovi za Poslovnu zajednicu i njezine organe
- marketinške usluge – istraživanje tržišta, prikupljanje i davanje informacija o tržištu, kreiranje ekonomske propagande i reklame, priprema i prezentacija propagandnog materijala te organizacija sajamskih izložbi
- usluge u organizaciji poduzeća, tehnološkim, organizacijskim i ekonomskim studijama i analizama
- usluge pri izradi planova i razvojnih projekata, priprema investicijskih programa
- izdavanje časopisa, biltena, knjiga i brošura
- zastupanje inozemnih tvrtki.

Isto je također preformuliran član o djelatnosti Poslovne zajednice u smislu Uredbe o jedinstvenoj klasifikaciji djelatnosti pa on glasi:

- posebna privredna udruženja - administrativno-stručni poslovi
- novinsko-nakladnička djelatnost
- posredovanje pri nabavi opreme, hrane i re-produkcijskog materijala za članove
- ekonomsko-organizacijske i tehnološke usluge
- organizacija istraživačko-razvojnih poslova
- istraživanje tržišta
- usluge reklame i ekonomske propagande
- organiziranje nastupa na sajmovima i drugim manifestacijama
- vanjska trgovina - zastupanje inozemnih tvrtki.

Od važnijih još je izmijenjen član o odgovornosti PZ, kojim je predviđeno da ona odgovara svim svojim sredstvima, a članovi imaju ograničenu solidarnu odgovornost do vrijednosti 5000 dinara.

Time je pripremljen Sporazum za registraciju, ali nas čeka teži posao: priprema dokumentacije svih članova. Sada raspolažemo urednom dokumentacijom za samo prvih sedam organizacija, a dogovoreno je da ostalih 25 koj su donijele odluke dokumentaciju pošalju Ribozajednici do kraja studenoga kako bismo obavili registraciju Ribozajednice do kraja godine i u 1991. ušli uredno registrirani.

Imamo zaista čudnu situaciju da neki dosadašnji članovi plaćaju članarinu, a nisu još donijeli ni odluku o usvajanju novog sporazuma. S druge strane, ima članova koji su tu »formalnost« izvršili, ali članarinu ne plaćaju i time dovode Ribozajednicu u velike novčane teškoće.

Zato i ovom prilikom pozivamo i molimo članove da pitanju registracije i članarine posvete najozbiljniju pažnju.

Iako je važna, registraciju ne smatramo prioritetnom i odlučujućom za našu djelatnost. Važnija je stvarna želja za suradnjom i ponašanjem prema postulatima našeg Ugovora o udruživanju. Zato su izvršni odbor i stručna služba Ribozajednice djelovali i ponašali se kao da ovaj problem i ne postoji. Poslovali smo i izvršavali zadatke prema utvrđenom »Planu rada i aktivnosti u 1990. godini«. U tom je smislu izvršni odbor zaključio da ne inzistiramo na hitnoj izradi i usvajanju Statuta Ribozajednice, kao ni na izboru direktora i novih organa. Razlog su tomu i sadašnje privredne prilike, kao i reorganizacija komorskog sistema, koji mogu utjecati na drukčije statutarne odredbe.

Svoj ćemo izvještaj o radu Poslovne zajednice nadalje, koncipirati kao i Plan o radu i poslovanju, što ga je kao službeni dokument usvojila Skupština.

DJELATNOST POSEBNIH PRIVREDNIH UDRUŽENJA

Toj djelatnosti pripadaju samoupravne aktivnosti i istraživačko-razvojni te administrativno-stručni poslovi.

Samoupravne aktivnosti

Skupština Poslovne zajednice održala je tri sjednice: 23. 2. u Bardači, 20. 7. na Kozari i 29. 10.

na Zvečevu. Najvažniji problemi i odluke s tih sjednica ukratko su bili ovi: usvajanje završnog računa za g. 1989, donošenje plana poslovanja i financijskog plana za g. 1990, izvještaj i usvajanje polugodišnjeg obračuna, izvještaj i usvajanje devetomjesečnog obračuna, štete u proizvodnji ribe izazvane katastrofalnom sušom, reeskontno kreditiranje ribarske proizvodnje, registracija Poslovne zajednice i izmjena Sporazuma o udruživanju, problematika uvoza ribljeg mlađa.

Izvršni je odbor održao pet sjednica (a vjerojatno će još jednu do kraja godine). Tri su sjednice bile uoči sjednica Skupštine, a dvije, u Čazmi i Beogradu, s posebnom problematikom.

Prema iznesenom, može se zaključiti da su ova dva najvažnija samoupravna organa PZ bila vrlo angažirana u smislu svojih statutarne obveza i zadatka.

Istraživačko razvojni - administrativno-stručni poslovi

U ovoj grupi poslova i zadataka važno mjesto zauzimaju

Planiranje i praćenje izvršenja planova

Kako smo zacrtali planom Ribozajednice, odustali smo od skupljanja podataka o ostvarenju godišnjih i srednjoročnih planova naših organizacija. No u smislu programiranja razvoja dali smo nekoliko sugestija. Ovom bismo prilikom njima dodali još nekoliko spoznaja koje se u posljednje vrijeme nameću svojom aktualnošću. Naime, dugogodišnja stagnacija našeg ribarstva i potpuno neuspjeh srednjoročnog plana razvoja 1986-1990. nisu uzrokovani samo nedostatkom novčanih sredstava. Više je to kriza inicijativa i ideja razvoja, a oni su imali svoju podlogu u potpuno nestimulativnom sustavu nagrađivanja rukovodnih i stručnih kadrova, te nerazvijenom tržištu slatkododne ribe. Upravo marketing i razvijanje tržišta moraju biti pokretačka snaga povećanja proizvodnje. U sadašnjim uvjetima razvoj ribarstva treba usmjeriti u prestrukturiranje proizvodnje i kompleksno iskorištavanje ribnjačkih površina, a ne na, pogotovo ne samo na visoke prinose.

Pod prestrukturiranjem proizvodnje razumijevamo povećanu proizvodnju sporednih vrsta riba na račun dominirajućeg šarana, namijenjenih prije svega izvozu. Drugi bi segment bio proizvodnja takozvane »zdrave hrane«, odnosno ribe sa »zdravstvenim aspektom«. Tu podrazumijevamo ribe (i njihove prerađevine) s visokim sadržajem nezasićenih mesnih kiselina, a bez holesterola i teških metala.

Pod kompleksnim korištenjem ribnjačkih površina razumijevamo bolju iskorištenost malih i plitkih ribnjaka za uzgoj riba grabljivica i biljojeda i njihovu prenamjenu u sportske ribnjake. Uz bolju iskorištenost ribnjačkih vodenih površina, treba se koristiti travom na velikim površinama ribnjačkih nasipa za hranu amurima, zelenu gnojidbu te uzgoj ovaca.

Organizacija sportskog ribolova, lova i izletničkog turizma bile bi nove sporedne djelatnosti, a one bi potaknule osnivanje ribljih restorana, zanatskih radionica za preradu ribe. Sve bi to moglo angažirati i privatne inicijative i kapital vlastitih radnika (i drugih). Uvjereni smo da bi sve to pridonijelo ekonomskoj stabilnosti ribarskih poduzeća.

Raspolažemo samo sporadičnim informacijama o investicijskim aktivnostima, uglavnom u SR Hrvatskoj. Dovršavaju se rekonstrukcije manjih ribnjačkih površina u ribnjačarstvima Našice, Donji Miholjac i Garešnica, a u Poljani i »Podunavlju« Belje dovršeni su ribnjaci za intenzivni uzgoj mlađa i konzumne ribe.

U svim krajevima naše zemlje niču brojni mali privatni ribnjaci za proizvodnju šarana i pastirva. Karakteristično je da tu vlada stihija, struka je vrlo malo uključena u te procese, a gotovo svi privatni ribnjaci nemaju osiguran nasad ribe niti plasman gotove proizvodnje. Bilo bi svrsishodnije da se većina tih malih privatnih ribnjaka organizirano uključiti u proizvodnju nasada za otvorene vode, u čemu bi organizirani veliki proizvođači ribe i sportskoribolovne organizacije trebale odigrati zajedničku pozitivnu ulogu.

Na zalihama iz prošle, 1989. godine ostalo je oko 6 000 tona konzumne ribe pa se ona prodavala znatno duže nego prijašnjih godina. U dva navrata morala se i snizavati cijena, osobito šarana i ostalih toplovodnih riba. Šaranu je pala maloprodajna cijena s 35 na 28 dinara ili 20%. Rasprodajom većih količina zaliha cijene su se vratile na prijašnju razinu i stabilile, a ponegdje i povećale. Ujesen pred glavnu sezonu cijene su šarana 40 dinara, a predviđa se da će porasti i na 50 dinara.

Od spomenutih zaliha do kraja travnja izvezeno je samo 571,5 tona ribe, što čini samo 21,17% od ukupnoga prošlogodišnjeg izvoza (2 700 tona). Zasad ne raspolažemo podacima o ukupnom izvozu, ali se procjenjuje da on nikako neće dostići laniški. Budući da je ribe za izvoz bilo dovoljno, glavni su razlozi podbačaja zasićenost inozemnog tržišta ribom, naša slaba kvaliteta, a napose asortiman, te znatno niže cijene u izvozu nego na domaćem tržištu. Poticanjem izvoza izvoznim stimulacijama, pa i dodatnim posredstvom STOFO-a od oko 16% za šarana, potpuno je nedovoljno i neadekvatno. Za pastirve to vrijedi još više pa se one u živome stanju i ne izvoze.

Kakvu proizvodnju ribe očekujemo u ovoj godini?

Budući da žetva ovisi o sjetvi, tako i naša ribnjačka proizvodnja ovisi najviše o nasadu mlađa. U ovoj godini on je bio izvanprosječan, i kvantitativno i kvalitativno. Na osnovi nasada očekivali smo veću proizvodnju, ali je nedostatak vode kao posljedica katastrofalne suše osjetno smanjio prinose, a na mnogim ribnjačarstvima uzrokovao i uginuće ribe. Mnoga su ribnjačarstva pretrpjela velike štete, kao Našice i Bardača, gdje je proizvodnja smanjenja više od 50%. Procijenjeno je da je ovogodišnja suša uzrokovala oko 30% smanjenja planirane proiz-

vodnje u jugoslavenskim ribnjacima, a time golemu štetu od približno 219 000 000 dinara.

Što se tiče financiranja proizvodnje, odnosno osiguranja obrtnih sredstava, ribarstvo nikada nisu zadobile ovakve teškoće i problemi kao u sadašnje vrijeme. Poznato je da je ribarstvo bilo izričito ovisno o kreditiranju tekuće proizvodnje i zaliha gotovih proizvoda, budući da nije imalo vlastita obrtna sredstva (osim malobrojnih iznimaka). Ta je ovisnost uvjetovana dugotrajnim ciklusom proizvodnje ribe od 2 do 3 godine, kao i sezonskim karakterom izlova i prodaje ribe (kratke jesenske i proljetne sezone). Zbog tih razloga obrtaj je kapitala u ribarstvu vrlo nizak, manji od 1. Dugogodišnja kreditna politika te je činjenice donekle uzimala u obzir, a bilo je razdoblja kada je bilo dovoljno povoljnih obrtnih kredita, pogotovo kombiniranih izvoznim kreditima. Zato su sadašnje mjere restriktivne ekonomske politike i skupih kredita najviše i pogodile ribarstvo. Ono nije jednostavno u mogućnosti da na brzinu preorijentira tehnologiju uzgoja ribe i ustaljeno tržište. Trebalo bi loviti i prodavati ribu kroz cijelu godinu i bitno smanjiti proizvodni ciklus, a to je dugotrajniji proces. Zbog niske akumulacije (da sada ne ulazimo u razloge) ribarstvo nije u stanju kroz duži niz godina osigurati vlastita obrtna sredstva.

Pri razmatranju problema kreditiranja slatkovodnog ribarstva nepobitno je da još ima i unutrašnjih rezervi. Njih vidimo u već spomenutom kompleksnom korištenju ribnjačkih površina te poboljšanju tehnologije uzgoja i plasmana ribe baš radi opskrbe tržišta kroz cijelu godinu. To bi pridonijelo permanentnoj realizaciji proizvoda (i usluga) i time bitnom poboljšanju financiranja proizvodnje. No jasno je da sve to ne može bitno utjecati na sadašnji karakter naše ribnjačke proizvodnje, pogotovo ne u nekom kratkom razdoblju. Zato bi kreditna i monetarna politika države i banaka trebala i dalje osiguravati povoljno kreditiranje ribnjačarske proizvodnje. Drugog puta nema ako se želi sačuvati ova grana poljoprivredne proizvodnje i relativno znatna uložena društvena sredstva. Postoji taj drugi put, ali put nazadovanja, gubitaka i stečajeva. Morali bismo prisilno smanjivati troškove proizvodnje, u prvome redu nasada, pa hrane za ribu, gnojiva, plaća radnicima (a sada su na dnu ljestvice), otpuštanje radnika. Mnogo se danas i olako govori o stečajevima. A što s ribnjacima?

Da li je u današnjim uvjetima realno očekivati da će ribarstvo pronaći domaće i strane privatne financijere dioničare? Ocjenujemo da zasad to nije moguće, osim u rijetkim slučajevima.

A da li bi netko kupio jedan ribnjak odnosno cijelo ribnjačarstvo s 1 000 do 2 000 ha površine? Vjerujemo da bi se i takvih našlo, ali za besćenje, pa bi onda imali računa i ne proizvoditi nekoliko godina i čekati bolja vremena. Razumljivo da bi u tom slučaju bili otpušteni svi radnici sadašnjeg društvenog poduzeća.

Suradnja i odnosi s komorama i DPZ-ima

Ipak smo ove godine, 15. 10. održali u PKJ sjednicu Grupacije na koju se odazvalo lijep broj predstavnika ribarskih organizacija. To je bilo zbog zanimljivog dnevnog reda – uvoz mlađa slatkovodnih riba i raspodjela uvoza kontigenata (Kk). Zaključeno je da se nepotrošeni ovogodišnji kontigent od 150 t raspodijeli zainteresiranim organizacijama, ali samo za dvogodišnji mlađ mase 150 do 500 g. Za 1991. zaključeno je da se zatraži povećanje Kk na 500 t dvogodišnjega mlađa iste mase, a da se raspodjela izvrši na idućem sastanku grupacije uz prethodnu prijavu potreba preko Ribozajednice. Poslije ocjene o gubicima ribe i smanjenju proizvodnje zbog velike suše, zaključeno je da se u proljeće zatraži Kk za uvoz konzumne ribe u količini 2 000 tona.

S Privrednom komorom Hrvatske, gdje je sjedište Ribozajednice, i dalje postoji dobra suradnja. Predstavnici PZ (kao i svih ostalih poslovnih zajednica) redovito se pozivaju na sjednice Vijeća za poljoprivredu. Na posljednjoj je sjednici PZ morskog ribarstva prezentirala program razvoja morskog ribarstva 1990-1995, pa je predloženo da to učini i PZ slatkovodnog ribarstva.

PKH je u zajednici s regionalnim privrednim komorama Osijeka, Rijeke, Zadra i Splita organizirala uspješno znanstveno-stručno savjetovanje »Hrana za Evropu poslije 1992. godine«. I naša je PZ sudjelovala u koncipiranju referata iz područja ribarstva. Nažalost, osim referenata i predstavnika PZ, nije sudjelovao ni jedan predstavnik ribarskih organizacija, iako su bili pozvani na vlastitu želju. A savjetovanje je bilo vrlo korisno i poučno. Dr. Ivan Stević i suradnici su u referatu »Mogućnosti uzgoja i plasman slatkovodne ribe za evropsko tržište poslije 1992. g.« ustvrdili da s našim glavnim proizvodnim vrstama riba, šaranom i pastrvom, nemamo što tražiti u Evropi. Ostaje nam šansa samo u proizvodnji kvalitetnih riba grabljivica te njihova mlađa za nasadivanje otvorenih voda. Prof. N. Fijan informirao je o međunarodnom simpoziju o uzgoju toplivodnih riba u organizaciji EIFAC-a u Pragu. Ribarstvo u svijetu i u Evropi napreduje, a mi nazadujemo. Prema njegovu izlaganju, kao i izlaganju nekih drugih referenata, možemo zaključiti da će za izvoz naše ribe u Evropu nakon 1992. biti vrlo rigorozni uvjeti. Veterinarska uvjerenja će se moći izdavati samo na osnovi atesta modernom opremljenih referativnih i dijagnostičkih laboratorija, a u nas zasad nema nijednog takvog. Uvest će se inspekcije na licu mjesta u toku proizvodnje ribe pa će takvim mjerama biti unaprijed isključivani iz izvoza oni proizvođači koji ne postignu rigorozne uvjete zdravstvene zaštite.

Međutim, na savjetovanju se čula jedna važna konstatacija koja je mnoge iznenadila. Za našu poljoprivredu (pa i ribarstvo) veći će problem biti što će Evropa poslij 1992. doći k nama na domaće tržište bez ikakvih ograničenja i zaštite svojom kvalitetnom i jeftinom ribom. Ribarstvo ne smije zaboraviti tu činjenicu, budući da nam već odavno Če-

si, Mađari, Poljaci, Nijemci (bivši DDR) uspješno konkuriraju u Evropi svojom ribom. Kad se otvori evropsko tržište, doći će i k nama.

Na savjetovanju je mnogo raspravljano o takozvanoj »zdravoj hrani«. Utvrđeno je da to nije dobar ni prikladan naziv, pa je bolji »hrana sa zdravstvenim aspektom«. Iz svega što smo čuli, kao i na osnovi kontakata s glavnim protagonistima iz PZ DIANA (dijetetska hrana), ribarstvo ima dobre uvjete da se tu uključi i da »riba sa zdravstvenim aspektom« poostane novi atraktivni artikl za izvoz. Tu se u prvome redu računa na biljojedne ribe koje sadrže znatne količine nezasićenih masnih kiselina, s vrlo malo kolesterola i teških metala, i uzgajane u ribnjacima bez dodatne hranidbe i gnojidbe. No one moraju biti prikladno prerađene u prihvatljive prehrambene artikle, što nam pokazuje da put do njih i nije tako jednostavan. No ipak mislimo da je to šansa za ribarstvo. Nude nam see suradnja i pomoć pa ih moramo iskoristiti.

Kontakti Poslovne zajednice s društveno-političkim zajednicama (DPZ) u ovoj su godini bili češći jer nas je na to natjerala nužda. Obraćali smo se Savjetu guvernera NB Jugoslavije i Saveznom sekretarijatu za poljoprivredu u vezi s reeskontnim kreditima za proizvodnju – tov ribe i regresiranju kamata za te kredite, i to u dva navrata, u proljeće i u jesen. U vezi s istim problemom pomoćnik je saveznog sekretara B. Pačariz prisustvovao sjednici naše Skupštine na Kozari. Usprkos svim intervencijama nije udovoljeno našim zahtjevima budući da je reeskontnim kreditiranjem obuhvaćen samo tov ribe, a ne i proizvodnja mlađa. Ipak nam je obećano da će Savezni sekretarijat za poljoprivredu dati tumačenje da se pod »ovom« razumijeva i uzgoj mlađa, a da će u iduće izdanje zakona ući i riblja mlađ zajedno s podmlatkom stoke.

Također smo se istim organima obraćali u vezi sa štetom od suše na ribnjacima, da se vrednuju kao i štete u ratarstvu. To nam je obećano u slučaju rješavanja konkretnih slučajeva, iako ribnjaci nisu ušli u tekst propisa o smanjenju doprinosa i prolongiranju kredita.

Delegacija PZ u Saveznom je sekretarijatu za poljoprivredu prisustvovala razgovorima s predstavnikom FAO-a iz Rima i iznijela sadašnje stanje i teškoće u razvoju slatkovodnog ribarstva, te pravce i sugestije potrebne pomoći za razvoj.

Pri kraju godine Ribozajednica je, na zahtjev Ministarstva za poljoprivredu Hrvatske izradila pisani elaborat »Konceptija i strategija razvoja slatkovodnog ribarstva Hrvatske«. U tom je elaboratu neostvareni petogodišnji plan razvoja 1986-1990. prilagođen sadašnjim uvjetima.

Međunarodna suradnja

U sklopu Ugovora o međusobnoj suradnji između čehoslovačkog »Statni rybarství« Češke Budejovice i Ribozajednice kod nas je četiri dana boravio dr. Berka iz Instituta Vodnany. Uzajamno smo se informirali o kretanju u organiziranju ribarstva, proiz-

vodnji ribe, tržištu, znanosti, izdavačkoj djelatnosti. U Češkoslovačkoj se događaju velike promjene, napose u organizaciji državnog ribarstva i u izdavaštvu. Čini se da se »Statny ribarstvi« kao direkcija neće održati i da će se sadašnji »zavod« reorganizirati u samostalna poduzeća. Prisutna je masovna smjena rukovodećih garnitura, a časopis »Češkoslovenske rybnikarstvi« vjerojatno će se ukinuti. Ostat će možda samo »Buletin« Instituta Vodnany kao posve znanstveni časopis na engleskom jeziku. Jedna od najupečatljivijih konstatacija dr. Berke jest da glavni problem čehoslovačkog ribnjačarstva nije proizvodnja, nego prodaja – tržište i marketing.



Sl. 1. Dio učesnika studijskog putovanja ispred stare ribarnice firme »Fish Krieg« u Salzburgu

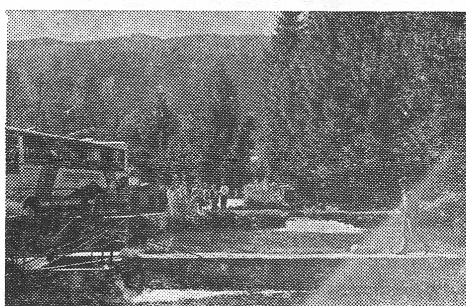


Sl. 2. Unutrašnjost ribarnice – bogat asortiman svježe ribe

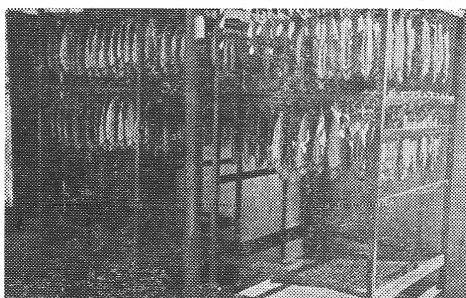


Sl. 3. ...a još bogatiji dimljene, panirane i na brojne druge načine prerađene ribe

Što se tiče ribarskih studijskih putovanja planom su bila predviđeno putovanje u ČSSR, DDR, Njemačku i Austriju), poduzeto je putovanje u Austriju, Njemačku i Italiju, ali su posjeti trajali dvostruko kraće od predviđenog. U pet dana, od 10. do 14. listopada, posjetili smo osam ribarskih objekata i Međunarodnu izložbu ribarske opreme na Veronskom sajmu u Italiji. Usput smo u Jugoslaviji upoznali privatno ribogojilište »Berlek«, vlasništvo T. Jeromela. U Austriji smo upoznali toplovodno uzgajalište riba »Waldschach« baruna von Menzela, pastvsko ribogojilište »Iridea« u Ferlachu i trgovačku tvrtku »Fisch Krieg« u Salzburgu. U Njemačkoj smo



Sl. 4. Na ribogojilištu »Fischzucht Koenigssee« Aloisa Haasa pokraj Berthesgadena



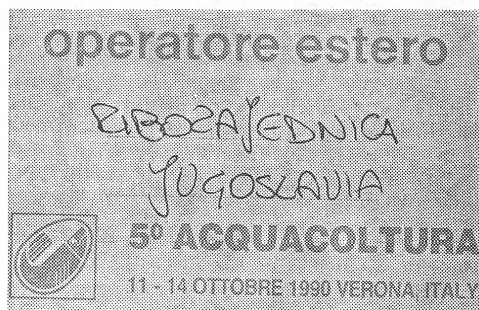
Sl. 5. A. Haas je jedan od pionira dimljena dimljenja pastrva u vlastitom ribogojilištu



Sl. 6. Godinama poznata etiketa specijaliteta gospodina Haasa



upoznali pastvrsko ribogojilište »Fischzucht Koenigsee« vl. A. Haasa na istoimenom jezeru. U Italiji smo upoznali pastvrsko ribogojilište »Naviglio« porodice Bettinazzi, veliku manipulaciju i skladište ribe talijanskog trgovca i uvoznika Maldottija u Bovoloneu, te ribnjak za uzgoj somića i sportski ribolov kraj istog grada. Posebno smo pažljivo razgledali međunarodnu izložbu ribarske opreme u sklopu međunarodne konferencije »Acquacoltura '90« na Veronskom sajmu. Prikazana su najnovija dostignuća u tehnologiji, ribarskoj opremi i gradnji ribnjaka i ostalih objekata akvakulture, a posebno u preradi ribe. Bila je prisutna cijela zapadna Evropa (bez Istoka), ali i svijet s predstavnicima Japana, Kine, Koreje, Amerike.



Nakon određenog kolebanja, ipak ću se upustiti u stručnu ocjenu spomenutog studijskog putovanja. Po meni, ona je pozitivna, iako se čulo »u kuloarima« da je posjet ribogojilištima promašen jer mi nemamo što naučiti u Evropi, nego da oni moraju doći k nama na nauk. Ovo je mišljenje u svakom slučaju pretenciozno, ako ne i neozbiljno. Ako izuzmemo proizvodnju i tehnologiju, o kojima se također može raspravljati, s nesigurnim izgledima o našem primatu, zar u pogledu organizacije poslovanja, prerade ribe, marketinškom pristupu tržištu, nismo imali što naučiti na svim ribogojilištima i na svakome posebno?

Što se tiče samog Veronskog sajma i izložbe ribarske opreme, mislim da tome ne može nitko prigovoriti ako je išao nešto vidjeti i naučiti.

O organizaciji pak našeg puta ima svakako razloga za kritiku i djelomično negativnu ocjenu, i na račun oorganizatora puta i vođe, a još više na račun turističke agencije Generalturist. No ta kritika mora biti korektna i poštena, a ne emocionalna, ishitrena, a još više nedobronamjerna. Nema smisla, niti nam je cilj da u ovom članku u detalje raščlanjujemo propuste i krivice. Ipak ćemo utvrditi osnovne činjenice i uzroke. Ponajprije, program je zaista bio prenatrpan, što nismo mogli predvidjeti, niti je na njega bilo primjedbi kada je usvajan. Drugo, Generalturist nas zaista nije korektno i uspješno uslužio. U prvome redu, njihova ekipa nije funkcionirala i međusobno surađivala, što je uzrokovalo mnoge teškoće i nesuglasice. Smještaj u Lago di Garda nije bio na visini ni prema dogovoru i našim očekivanjima. Za to nam se Generalturist pri povratku ispričao, ali kakva vajda od toga.

No kako su se ponašali sudionici? Jesu li oni bili korektni i besprijekorni?

Prema izvršavanju rokova uplate, putovanje je trebalo biti otkazano ili, u najmanju ruku, trebao je krenuti samo jedan autobus s 40 sudionika, a ne dva s 83 putnika. Dan-uoči polaska putovanje nije uplatilo osam sudionika, odnosno njihova uplata nije došla na žiro-račun prijevoznika. Na put smo krenuli bez popisa sudionika, koji je obavezan za policiju, carinu, hotele. To je osnovni uzrok onog rasporeda sjedala i zbrke oko toga, a ne »namjerna podjela po republičkoj i nacionalnoj pripadnosti od vođe puta«. To je suluda objeda. A nedisciplina u toku putovanja i nekorektno ponašanje pojedinaca svakako su pridonijeli napetoj atmosferi.

No sve je dobro što se dobro svrši. Mnoge su kolege vidjele dosta krajeva koje ranije nisu imali prilike posjetiti: Austriju, Salzburg, prekrasni Koenigsee, Veronu, Veneciju, pa se već i zbog toga putovanje isplatilo, a za relativno mali novac.

Na osnovi stečenog iskustva vjerujem da ćemo se ubuduće teško odlučiti za organizaciju studijskog

putovanja. Ako budemo, onda svi akteri moraju biti ozbiljniji i odgovorniji.

Stručne sekcije

Onako kako smo planirali, tako smo i ostvarili. Savjetovanje i godišnji sastanak Stručne sekcije za pastvsko ribogojstvo održani su 26. do 28. rujna u Novom Pazaru. Pristustvovalo je više od 60 sudionika, a cijeli je skup dobio laskave ocjene.

Savjetovanje i godišnji sastanak Stručne sekcije za šaransko ribnjačarstvo održani su na Zvečevu 29. i 30. listopada. I tom je skupu prisustvovalo više od 60 predstavnika ribarskih organizacija. Također je ocijenjen uspješnim i dobro organiziranim, pogotovo zato što su održane i sjednice Izvršnog odbora i Skupštine Ribozajednice, pa je o jednom trošku obavljeno mnogo posla.

O sadržaju i toku godišnjih sastanaka i savjetovanja stručnih sekcija bit će objavljeni posebni članci, pa ovom prilikom nije potrebno iscrpnije pisati o njima.

Suradnja sa znanostu

Budući da smo ove godine odmah na početku obavili sve organizacijske pripreme, tj. planom Poslovne zajednice usvojili program znanstvenih istraživanja i financiranja u okviru Fonda za razvoj ribarstva, odmah se krenulo s istraživanjima. Zapravo, nastavljena su istraživanja iz prošle godine. Funkcionirao je i sistem financiranja od SIZ-a znanosti Hrvatske (sada Fonda) koji je odobrio akontaciju u visini 40% svojih ukupnih sredstava, a ona čini polovicu ukupno potrebnih sredstava.

Poradi nedovoljnog priljeva sredstava ribarskih organizacija, kao i različitog stava u pogledu planiranog organiziranja tečaja za osposobljavanje i doškoloavanje srednjih ribarskih kadrova, od tog se tečaja odustalo. Provedeno je samo upoznavanje stručnjaka i tehničkog osoblja s rezultatima znanstvenih istraživanja na već spomenutom savjetovanju u okviru stručne sekcije.

U daljem ćemo tekstu malo iscrpnije izvijestiti o znanstvenim istraživanjima u vezi s projektom pod naslovom »Unapređenje proizvodnje, prerade i prometa slatkovodne ribe«, koji je podijeljen na dva zadatka:

1. »Kvaliteta ulazne i izlazne vode iz slatkovodnih ribnjaka i njezin utjecaj na okoliš« i
2. »Tehnološka i ekonomska opravdanost proizvodnje jednogodišnjeg mlađa visoke prosječne mase i njegovo preživljavanje«.

U prvom zadatku praćene su fizikalno-kemijske promjene u vodi te utvrđivana prisutnost teških metala: Zn, Cu, Cd, i Pb na jednom od ribnjačarstava, a u drugima žive, olova i kadmija.

Svi nalazi iz voda koje su pregledane posljednjih tjedana pokazuju da nekih teških metala u ulaznim vodama nema, dok se u samim ribnjacima pojavljuju u malim količinama, a u mulju su pronađeni u granicama tolerantnosti.

Izlazna voda iz ribolovnih jama na završetku ispuštanja vode iz ribnjaka sadrži nešto povećanu koncentraciju fosfora, a ostali su elementi u granicama vrijednosti kao u dovodnoj vodi.

Iako je izlazna voda u usporedbi s ulaznom sadržavala nešto povećanu koncentraciju olova, u tkivu je nekih riba pronađena prisutnost žive, olova i kadmija.

Što se tiče drugog zadatka pokusi su obavljeni na nekoliko ribnjačarstava koja su primjenjivala tehnologiju uzgoja mlađa od ličnaka do nasadne ribe. Na nekim ribnjačarstvima dodatno su još praćeni hidrobiološko stanje i zdravstveno stanje riba, a provedena su biokemijska i hematološka istraživanja. Dobiveni su različiti rezultati u ovisnosti o kvaliteti vode, nasadnog materijala, gustoće nasada i kvalitete hrane. Prinosi su dostizali više od 3 500 kg/ha ribe. Biokemijskim i hematološkim istraživanjima u hranidbenom razdoblju i u toku zimovanja uočena je različita količina lipida u krvi, odnosno smanjenje u zimskom razdoblju, dok je količina bjelančevina i glukoze bila podjednaka. U bolesnih šarana količine su navedenih tvari bile povećane.

Na osnovi dobivenih rezultata još se ne može definirano tvrditi koja je tehnologija najpovoljnija te što je uzrok različitim rezultatima. Zato je nužan nastavak ispitivanja i pokusa, kako bi se dobili nedvojbeno sigurni rezultati i utvrdila prava tehnologija i normativi.

Još treba napomenuti da je na pojedinim objektima provedeno i ispitivanje sadržaja herbicida. U nekim su uzorcima pronađeni hormonalni herbicidi i lindan, koji su daleko ispod koncentracija dopuštenih za pitku vodu.

Novinsko-izdavačka djelatnost

Zbog velikih problema s tiskom Jumene promijenili smo tiskaru i za tiskanje našeg časopisa »Ribarstvo Jugoslavije« odabrali tiskaru »Zagreb« – Samoborski Novaki. Ona je zaista po cijeni povoljnija, ali u tiskanju, rokovima i ukupnoj organizaciji nisu se iskazali mnogo bolje od Jumene. Da bismo ostali u toj tiskari, situacija bi se morala bitno poboljšati.

Do kraja godine, s ovim dvobrojem, ispunit ćemo svoj plan i obvezu prema sufinancijeru – Fondu za znanost Hrvatske, koji sudjeluje u financiranju i s više od 50%. To će nam ujedno biti i jamstvo da će se sufinanciranje nastaviti i u idućoj godini.

FINANCIJSKO POSLOVANJE

Poslovna je zajednica poslovala na osnovi usvojenih financijskih planova poslovanja.

Prihodi u poslovnoj zajednici podmirivali su se iz članarine, prihoda od zastupanja i kamata na oročena sredstva te dotacija Fonda za znanost Hrvatske. U prvih devet mjeseci članarina je činila 64% ukupnih prihoda.

Rashodi su podmirivali redovite troškove poslovanja, znanstvena istraživanja, troškove za časopis te osobne dohotke, poreze i doprinose. Za znanstvena istraživanja u prvih devet mjeseci išlo je 19% rashoda ili 28% članarine, a u osobne dohotke s FZP-om 38% rashoda.

Zbog neplaćanja i neredovitog plaćanja članarine, odnosno doprinosa članova, bilo je velikih problema oko podmirjenja troškova poslovanja, ali se treba nadati da će se do kraja godine ti problemi srediti.

ZAKLJUČAK

Uspješno je prebrođena jedna od najkriznijih godina za Ribozajednicu. Tu ne mislimo samo na financiranje, pogotovo nemalog broja zaposlenih. Bitno je da smo se održali kao udruženje, da smo se snašli u potpuno različitim uvjetima u usporedbi s našom prethodnom tradicijom.

I dalje za većinu ribarskih organizacija članova PZ dvojbe nema. Još vrijedi konstatacija da nam Ribozajednica treba i da ćemo je i dalje podržavati.

CVJETAN BOJČIĆ, dipl. inž.